

JAARVERSLAG

HET JAAR 2015

FRIESE MILIEU FEDERATIE

Voor een schoon en duurzaam
Fryslân

Samen voor een mooi en duurzaam Fryslân

INHOUD

JAARVERSLAG

» p.16

Wij worden gesteund door

4-5 VOORWOORD

Pieter de Haan

6-7 INLEIDING

Hans van der Werf

8-9 MENS & LIFESTYLE

Simon Bijlsma

10-11 MENS & NATUUR

Arnoud de Vries

12-13 MENS & OMGEVING

Froukje Hernandt

14-15 MENS & ENERGIE

Oscar Jansen

16-26 ORGANISATIE

Fries Milieu Federatie

27 NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Natuur- en milieufederaties

28 NETWERK

FMF netwerk

VOORWOORD PIETER DE HAAN

VOORZITTER FMF

Een provinciale natuur- en milieuorganisatie als de Friese Milieu Federatie richt zich vooral op de provinciale omgeving, maar we zijn ook onderdeel van de koepel van alle 12 provinciale natuur- en milieufederaties en dus eveneens betrokken bij landelijke ontwikkelingen, zoals het Energieakkoord.

Op donderdag 15 januari 2015 vierden we feestelijk de opening van ons vernieuwde pand - eigenlijk is het een werkplaats waar natuur, milieu en duurzaamheid bij elkaar komen - met een debat tussen de lijsttrekkers van de partijen die meededen aan de provinciale verkiezingen van dat jaar. Dit was een bijzonder goede bijeenkomst met 130 deelnemers en ruime aandacht in de pers. Onze verwachting op basis van de uitspraken van de verschillende lijsttrekkers was dat het provinciaal collegeprogramma heel wat positiefs m.b.t. natuur, milieu en duurzaamheid zou bevatten. Dit bleek een misrekening. De inhoud van het Coalitieakkoord was teleurstellend en leek weinig goeds voor natuur en milieu in te houden. Inmiddels lijken er toch enige

lichtpunten te ontstaan dankzij een goede verstandhouding tussen de provinciale bestuurders en de FMF en een wederzijdse positieve instelling.

In dit jaarverslag komen de verschillende beleidsterreinen *Mens en Energie, Mens en Lifestyle, Mens en Natuur en Mens en Omgeving* aan de orde door interviews met de projectleiders. De verhalen getuigen van ambitie en de resultaten zijn goed. In de titels van de programma's zien we dat ze allemaal beginnen met het woordje 'Mens'. Dit illustreert dat de mens centraal staat in het werk van de FMF. De mens die floreert slechts in een omgeving die kwaliteit heeft, divers is, fraai en duurzaam. Daar draagt de FMF aan bij. Dat is ons werk.

Om dat werk te doen is een organisatie nodig. We hebben gelukkig een steeds maar groeiend aantal leden, dat wil zeggen organisaties die onze statuten en doelstellingen onderschrijven. Dit bewijst dat groen leeft, dat de kwaliteit en biodiversiteit van Fryslân belangrijk is. De groene stem van Fryslân wordt sterker.

Om die stem te kunnen blijven zijn hebben we in 2015 besloten om ons organisatie-model aan te passen. Het moest eenvoudiger en na 2016 weten we of dat ook gelukt is.

Verbreding van onze aandacht, verbreding naar maatschappelijke organisaties, heeft er toe geleid dat een fors deel van ons budget nu komt uit opdrachten van andere organisaties, zowel bedrijven als overheden. Dat maakt het werk soms wel ingewikkeld. Verwerving van opdrachten is een belangrijke taak geworden. Ook hier telt het belang van diversiteit.

De FMF heeft veel te doen, maar we doen dat met ambitie en plezier en hopen dat dit verslag daar ook blijk van geeft.

Pieter de Haan

Voorzitter FMF

Een pessimist ziet de problemen in elke kans, een optimist ziet de kansen in elk probleem.” Het is een quote van Winston Churchill die directeur Hans van der Werf van de Friese Milieu Federatie (FMF) direct te binnen schiet wanneer hij terugblijkt op 2015. Ja, in het nieuwe coalitieakkoord van het dagelijks bestuur van de provincie Fryslân komen natuur en landschap er bekaaid vanaf. Maar de FMF wil de kansen erin zien. Niet de problemen.

Concreet, lokaal en zichtbaar aan de slag Friesland bruist. De provincie loopt voorop met de ontwikkeling van duurzame initiatieven. Het is een tendens die de Friese Milieu Federatie niet alleen toejuicht, maar ook actief ondersteunt. Fungeerde de FMF oorspronkelijk vooral als luis in de pels van provinciale beleidsmakers, vijf jaar geleden werd een begin gemaakt met het zelf ontwikkelen en ondersteunen van nieuwe initiatieven op gebied van natuur, milieu en duurzaamheid.

“Onze ambitie is groter dan de subsidie die we van de provincie krijgen. We willen duurzaamheid versnellen en aan de slag gaan”, aldus Hans van der Werf.

Hierom richt de FMF zich tegenwoordig vooral op de uitvoering van initiatieven en op samenwerking met burgers. De FMF wil concreet, lokaal en zichtbaar aan de slag door initiatiefnemers van duurzame projecten met elkaar te verbinden, te ondersteunen en hun belangen te behartigen.

Hans: “Na een paar keer slikken hebben we besloten het positieve ervan in te zien. Aan de ene kant constateerden we dat veel zaken waar wij voor staan niet in het coalitieakkoord voorkwamen, aan de andere kant ziet de provincie graag mienskip en betrokkenheid van onderop en daar kunnen wij wat mee, met onze brede achterban en leden.

Dus vooral aan de slag en zelf initiatieven ontplooiën!”

HANS VAN DER WERF

DIRECTEUR FMF

Het blijft niet bij initiatieven bedenken. Ook als het gaat om de uitvoering trok de FMF vorig jaar haar eigen plan, door lid te worden van Koöperaasje DoarpenLân. Hiervan maken ook Landschapsbeheer Friesland, It Fryske Gea, Doarpswurk en Steunpunt Monumentenzorg Fryslân deel uit. “Doel is om samen integraal projecten op te pakken voor het landelijk gebied. Samen staan we sterk. Als leidraad hebben we een groen/blauwe agenda gemaakt met de onderwerpen en projecten die we willen realiseren”, vertelt Hans.

Financieel gezien was 2015 geen topjaar, maar de misère bleef gelukkig binnen de perken. “Omdat een aantal projecten lastig van de grond kwam, hebben we snel gereageerd en gingen we bezig met een andere aanpak en andere verdienmodellen. Dit kostte veel inspanning maar leverde ook veel kennis op waar we inmiddels de vruchten van plukken.”

Die pro-actieve rol van de Friese Milieu Federatie is voor een aantal partijen nog wel even wennen. Daar leeft nog vooral het beeld van wat de FMF vroeger was: reactief en “tegen”. “We hebben

soms echt last van dit imago en willen daar in 2016 mee afrekenen. We gaan tegenwoordig anders te werk. We communiceren daarom meer vanuit onze acties, van wat we doen. Daarom willen we dit jaar ook onze naam officieel veranderen naar de FMF.”

Wat in 2015 al veranderde, was het bestuursmodel. Met de toename van leden afgelopen jaar ontstond een discussie over wie wel en wie niet lid mocht worden. “Onze achterban heeft besloten dat bijvoorbeeld lokale energiecorporaties en agrarische collectieven van harte welkom zijn bij de FMF. En de Raad van Toezicht is verkleind, waarbij we onze binding met onze leden gaan versterken met onder meer werkgroepen. Inmiddels is een werkgroep “Omgevingsvisie” ingesteld.”

Hans is blij met de Facebook community Ik Hou van Fryslân van de FMF die al ruim 11.000 leden telt. Op de berichten en oproepen die ze plaatsen, komt veel respons. Hij is trots op de Energiewerkplaats die steeds meer energie initiatieven steunt in dorpen en wijken. En dat er inmiddels twintig bijenweides

concreet worden gerealiseerd, vindt hij ook een mooie ontwikkeling passend bij de nieuwe rol van de FMF.

En voor 2016? “We willen dit jaar onze lokale aanpak voortzetten, de samenwerking met Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 intensiveren en nieuwe projecten van de grond krijgen op het gebied van CO2 afname.

Dit laatste stond vorig jaar ook hoog op de prioriteitenlijst van de klimaatop in Parijs. Tot slot wil ik onze leden actiever betrekken bij onze zelfstandige denkwijze. Laten we zelf aan de slag gaan. Niet te veel kijken naar de overheid. Dat is de boodschap.”

SIMON BIJLSMA

PROJECTLEIDER MENS & LIFESTYLE

Oars Ite laat zien hoe het anders kan

Een ongekend succes, dat was het project “Oars Ite”. De Friese Milieu Federatie wist er in 2015 duizenden mensen mee op een leuke manier aan het denken te zetten. Want dat is wat Simon Bijlsma, projectleider van Mens en Lifestyle, graag doet. Mensen confronteren met hun dagelijkse keuzes en ze laten zien hoe het anders kan.

Prima voedsel
dat in de
prullenbak
verdwijnt.

Energie die we verspillen.
Spullen die we weggooien
in plaats van hergebruiken.
Allemaal dingen die veel
mensen dagelijks doen zonder
erbij na te denken. Maar er
zijn talloze manieren om met
dit soort dingen bewuster - en
dus beter - om te gaan. Hoe?
Dat laten de Mens en Lifestyle
projecten van 2015 zien.

Neem het project “Oars Ite” waarmee de FMF vijf jaar geleden begon. Hiermee zijn tijdens de LC Nazomerfair duizenden bezoekers gewezen op het belang van fair trade en streekproducten, op de vleesconsumptie en voedselverspilling. “We wilden mensen op een leuke manier confronteren met hun alledaagse keuzes en het effect daarvan. Wist je dat een gemiddeld gezin jaarlijks 150 kilo prima voedsel weggooit? En dat de producten die we eten bij een gemiddelde avondmaaltijd, 2.000 kilometer hebben afgelegd voordat ze op ons bord liggen?”

Simon vervolgt: “We hebben dat weekend in september van alles georganiseerd om deze zaken onder de aandacht te brengen. Van kraampjes met streekproducten tot het uitdelen van foodiebags om overgebleven eten in mee te nemen uit een restaurant. Van een fair trade quiz tot een zogeheten blender-bike waarmee kinderen een smoothie bij elkaar fietsten. En van soep koken met onrijpe tomaten tot de verkoop van volledig vegetarische hamburgers. Er kwamen 8.000 mensen op af en wij waren de grootste attractie. Dat is toch geweldig.”

Of de FMF in 2016 opnieuw meedoet aan de LC Nazomerfair, is nog niet duidelijk. Er wordt hard gewerkt om de financiering rond te krijgen.

Ook succesvolle projecten in 2015 waren de Energy Challenges. Schoolkinderen krijgen hier de vraag hoe zij het energieverbruik in hun school omlaag kunnen brengen. Om hier een gevolg aan te geven, krijgt de school slimme meetapparatuur die wordt gefinancierd uit een fonds. Zo kunnen ze na een nulmeting

bijhouden wat het effect is van de maatregelen die de kinderen hebben bedacht. Een deel van de besparing gaat terug naar het fonds. Aan deze derde editie, die in september 2015 begon en in juni 2016 eindigt, doen ruim 20 scholen mee. Het streven is om in volgende edities te groeien naar ongeveer 100 scholen per schooljaar.

Simon is trots op de Facebook community Ik hou van Fryslân met meer dan 11.000 leden die vorig jaar vanuit Mens en Lifestyle werd opgezet. “Er zijn niet veel groene organisaties in Nederland die dit hebben.” In 2016 wil hij ook Instagram inzetten. “Want Facebook lijkt onder jongeren als sociaal medium alweer een beetje op z’n retour.” Hiernaast wil hij meer jongeren betrekken bij Vinderr.frl, het online jongerenpanel van de FMF. “Dit panel adviseert de provincie over actuele thema’s. Het weidevogelbeleid bijvoorbeeld. Er zijn sinds 2015, 150 jongeren bij aangesloten. Het zou fantastisch zijn als dit er in 2016 meer dan duizend worden.”

Voor 2016 verwacht Simon veel van het project “Lekker en gezond van eigen grond”, waarmee kinderen en hun (groot)ouders in contact worden gebracht met gezond voedsel uit de eigen streek. Dit gebeurt via de school, waar een heel voedselnetwerk omheen wordt gebouwd. Bijvoorbeeld een lokale boer bij wie ze op bezoek gaan, een vrijwilliger uit de buurt die helpt bij het opzetten van een schoolmoestuin en een kok die met ze gaat koken. “We willen ook in 2016 weer de nadruk leggen op voeding. Bewust omgaan met voedsel is goed voor mens, natuur én milieu.”

ARNOUD DE VRIES

PROJECTLEIDER MENS & NATUUR

MENS & NATUUR

Was 2014 voor het programma Mens en Natuur vooral een jaar waarin dingen in gang zijn gezet, in 2015 kon er geoogst worden. En hoe! "Alle projecten leverden wat we wilden"

aldus een tevreden projectleider Arnoud de Vries.

Wat gebeurt er in Noordwest Friesland op natuurgebied? Met welke diersoorten gaat het goed of minder goed en wat doet men daar lokaal aan? In 2015 heeft de Friese Milieu Federatie samen met Landschapsbeheer Friesland dit verkend. Uit de verkenning bleek dat er verrassend veel initiatieven zijn in de streek. Meer dan we dachten. "Wel bleken het allemaal losse initiatieven te zijn. Wat nog ontbrak, was een gezamenlijk doel. Daar gaan wij in 2016 mee aan de slag door laagdrempelige projecten te verzinnen die aansluiten bij de initiatieven die daar al zijn ontstaan of waar belangstelling voor is. Aansluiten bij de energie die er al is", vertelt Arnoud. Hij denkt bijvoorbeeld aan een broedwand voor ijsvogels, akkerranden die met de lokale agrariërs worden ingezaaid voor de biodiversiteit of ecologisch interessante bermen voor bijen.

De bijenweides waren ook een succesvol project. De goede voorbereiding hiervan in 2014 zorgde ervoor dat de Friese Milieu Federatie in 2015 subsidie had voor twintig bijenweides. "Wie graag mee wilde doen en een terreintje had geregeld dat aan bepaalde eisen voldeed, kon van ons gratis zaaigoed krijgen."

Hetzelfde jaar nog werden twee bijenweides gerealiseerd. De eerste, in Grou, werd tijdens de feestelijke opening bovendien verdubbeld door de gemeente Leeuwarden, waar Grou sinds kort onder valt. In 2016 zijn de overige achttien bijenweides aan de beurt.

"Het project is bedoeld om te laten zien hoe zo'n bijenweide er in de praktijk uitziet. Nu gaan we ons hoofd breken over hoe we ervoor kunnen zorgen dat nergens in openbare ruimtes meer gewoon gras wordt ingezaaid. Een bloemrijk mengsel is niet alleen goed voor de bijen, het hoeft ook niet te worden gemaaid. Hooguit een paar paadjes. Het is dus nog goedkoper ook. Je hebt het zaaigoed in hooguit twee jaar tijd terug verdiend."

Het aantal soorten planten en dieren gaat de laatste jaren steeds verder achteruit. Dit geldt vooral voor de bijenstand. Bloemrijke weides zijn essentieel voor bijen, vlinders en andere insecten. Te weinig voedsel en ook het ontbreken van geschikte nest- en overwinteringsplekken, spelen een belangrijke rol bij de achteruitgang van veel soorten. Door aanleg van bijenweides en omvormen van graslanden kunnen we de soortenrijkdom weer de goede kant op helpen. Dat is ook noodzakelijk voor onze voedselketen: bijen en insecten zijn onmisbaar voor het bestuiven van onze groente en fruit.

In 2015 werd ook een start gemaakt met de aanleg van het groene bedrijventerrein Ecomunitypark. "De meeste bedrijventerreinen zijn snel en goedkoop ingerichte werklocaties. Praktisch en met zo weinig mogelijk groen. De FMF

wil laten zien dat bedrijventerreinen ook anders kunnen. Het Ecomunitypark, aan de rand van Oosterwolde, laat zien hoe en dient ter inspiratie", legt Arnoud uit.

Projecten die echt voor de buurt zijn bedoeld, zijn de Groene Loper - zo vanuit je woning de natuur in kunnen komen - en Shared Grien Space - braakliggende openbare ruimtes die door de buurt groen worden ingericht. Beide projecten zijn in 2015 gestart en succesvol genoeg om in 2016 voort te zetten. Arnoud: "Toen inwoners van Hurdegaryp hun toegang tot het natuurrijke achterland dreigden kwijt te raken door de Centrale As, hadden ze in mum van tijd nagenoeg 1.200 handtekeningen bij elkaar om dit te veranderen. Nu krijgen de mensen uit Hurdegaryp een tunnel. Zo belangrijk is het dus voor mensen."

Eigenlijk is het project Wildlife Crime het enige project dat in 2015 niet helemaal naar wens verliep. "We hebben mensen opgeroepen om misstanden in de natuur te melden op de website natuurverstoring.nl, omdat we weten dat er veel roofvogels en dassen worden vergiftigd en dat er steeds meer wilde vogels worden gevangen voor de verkoop. Maar het aantal meldingen dat binnenkwam, viel tegen. Er gebeurt veel meer dan werd gemeld en we missen de totale omvang van de misstanden." Om ervoor te zorgen dat dit eens goed wordt onderzocht, gaat de FMF het probleem in 2016 aankaarten bij de Rijksoverheid en de Tweede Kamer.

*‘Boerderij
van de
Toekomst’*

*voor de
student van
nu*

Er is veel aan de hand in de wereld van de landbouw. Froukje Hernamdt is projectleider Mens en Omgeving bij de Friese Milieu Federatie en volgt de ontwikkelingen in het Friese landschap met zorg. Om de agrarische ondernemers van de toekomst bewust te maken van het belang van biodiversiteit, weidevogelbeheer en dierenwelzijn, heeft ze in 2015 veel tijd en energie gestoken in het project 'Boerderij van de Toekomst'.

Soms is het proces belangrijker dan het uiteindelijke product. Of dit bij het project 'Boerderij van de Toekomst' ook zo is, moet 2016 uitwijzen. Feit is dat het ontwikkelingsproces van het project in 2015 al heel belangrijk was. Tientallen partijen dachten mee over de Serious Game, waarmee een boerderij wordt gebouwd en meteen zichtbaar is wat de lange termijn gevolgen zijn van gemaakte keuzes. Belangrijk, want hoewel studenten veel weten over duurzaamheid, schiet hun kennis op het gebied van bijvoorbeeld biodiversiteit nog wat tekort. En wat heb je aan energieneutraal werken, als alle weidevogels verdwijnen?

FROUKJE HERNAMDT

PROJECTLEIDER MENS & OMGEVING

“Deze Serious Game is gemaakt voor en door studenten, in samenwerking met partners”, vertelt Froukje. Ze hoopt dat het computerspel uiteindelijk structureel wordt geïntegreerd in het groen onderwijs op mbo en hbo-niveau. De game is al speelbaar, maar de ecologische component zit er nog te weinig in. En die is juist zo belangrijk, vindt ze. “We zijn hier in 2015 heel druk mee geweest, samen met de studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein en het Nordwin College. We gaan het project in 2016 afronden en ik hoop dat ik er dan heel trots op ben, maar het is nu al nuttig geweest. We doen dit met de mensen om wie het gaat. De mensen die later in het veld werken.”

Ook belangrijk is het convenant dat in 2015 werd getekend door de provincies Fryslân en Groningen, de milieufederaties van deze provincies en LTO Noord. Samen gaan ze de strijd aan tegen lichthinder van bestaande en nieuwe melkveestallen. Het heeft even geduurd, maar inmiddels wordt samen met LTO Noord hard gewerkt aan een plan van aanpak.

Er waren ook teleurstellingen in 2015. Zo kwam de samenwerking met Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 nog niet echt van de grond, al is het positief dat ze met elkaar aan tafel zitten. “Er zijn in totaal zeven organisaties die met elkaar samen optrekken in de Groene Alliantie; zo goed als elke organisatie heeft een plek in één of meerdere projecten. Dat is mooi, maar er is nog weinig concreet”, aldus Froukje.

De Big Jump, een project omtrent bewust omgaan met water, is in 2015 voor het laatst georganiseerd. De dag viel zagezegd in het water. Froukje: “We zijn met de Big Jump gebonden aan een datum en die valt midden in de zomervakantie. Dat is een gemiste kans. Het zou het leukst zijn om er bij wijze van spreken honderd schoolklassen aan te verbinden.” In plaats daarvan kwamen er slechts 25 mensen op het evenement af en werd besloten het niet nog eens te organiseren. “We zijn nu in gesprek met het Wetterskip, de Marrekrite en het Natuurmuseum in Leeuwarden om in de herfstvakantie iets nieuws te organiseren. Een interactieve tentoonstelling, iets in die richting.”

De Nacht van de Nacht was in oktober wel een groot succes. Het evenement dat landelijk aandacht vraagt voor lichthinder, werd in Friesland breed opgepakt. De FMF organiseerde in het historische centrum van Leeuwarden samen met Historisch Centrum Leeuwarden en Aed Levwerd diverse activiteiten die in totaal ruim 1.000 mensen trokken.

De Nacht van de Nacht activiteiten in Fryslân trokken met elkaar een dikke 4.000 bezoekers. “Voor de Nacht van de Nacht van 2016 hebben we in onze nieuwsbrief geopperd om dorpen met alleen kaarslicht te verlichten. Verspreid over de hele provincie hebben dorpen al aangegeven dat ze hieraan willen meedoen. Zo leuk, die betrokkenheid! Dat belooft dus weer een succes te worden.”

Wat beleid betreft speelde er in 2015 ook het nodige. Per 1 april 2015 verdween het melkquotum bij de veehouders.

Gevolg is een massale overproductie van melk, voor de lange termijn veel lagere prijzen, grote stallen in het landschap en grote problemen bij veehouders. Vervolgens ontstond de discussie over de invulling van het fosfaatrechtenstelsel. Te veel koeien, waar moeten we de mest kwijt en hoe lang is deze manier van veehouderij nog houdbaar?

Het melkquotum werd ingewisseld voor het fosfaatquotum. De versnellingsagenda Noord-Nederland waarin FrieslandCampina, LTO Noord, BoerenNatuur en de Natuur en Milieufederaties Groningen, Friesland en Drenthe samenwerken, kreeg een nieuwe dynamiek. Hoe gaan we met elkaar de balans vinden in de komende jaren?

De natuur- en milieuorganisaties staan voor een grondgebonden melkveehouderij met koeien in de wei. Boeren zetten hun mest af op eigen grond. Dit zorgt voor mineralenkringlopen, een gezonde bodem en geen mestoverschot. In de weilanden is ruimte voor kruidenrijk grasland en weidevogels.

OSCAR JANSSEN

MENS & ENERGIE

“De energietransitie, waarin ons oude, bekende energiesysteem steeds meer wordt vervangen door nieuwe, duurzame en dus lokale concepten, is spannend. Thrilling, volgens projectleider Mens en Energie Oscar Jansen. Hij zag in 2015 mooie initiatieven ontstaan. Goed voor mens, milieu én de lokale economie.

De FMF ondersteunde samen met Doarpswurk en Ús Koöperaasje, via de Energiewerkplaats, in 2015 80 lokale energie initiatieven. Bijna de helft waren energiecorporaties in dorpen: buurtbewoners die energie willen opwekken met gemeenschappelijke zonnedaken. De koplopers onder deze initiatieven - zij die al precies weten wat ze willen en concreet aan de slag gaan met de realisatie van energieopwekking of energiebesparing - zijn in de Energiewerkplaats bij elkaar gebracht in drie Community's of Practices (COP's). De deelnemers van een COP zitten regelmatig met elkaar aan tafel om kennis te delen en ervaringen uit te wisselen. Ze bespreken hoe ver ze zijn met het verwezenlijken van hun plannen, wat ze nog nodig hebben en waar ze tegenaan lopen.

Oscar: “Wij hebben in 2015 drie COP's opgericht. De eerste bestaat uit vijf initiatieven die via zonnedaken energie willen opwekken en daarbij gebruik maken van de exploitatiesubsidie SDE+. De tweede COP wordt gevormd door vijftien gemeenschappen die ook graag zonnedaken of zonneweides willen, maar dan via energiebelastingregeling de Postcoderoosregeling. En de derde is een COP waarin de initiatiefnemers worden geholpen bij het opzetten van campagnes voor energiebesparing.”

Voor die laatste COP is in 2015 een toolkit gemaakt waarin alle stappen zijn opgenomen waarmee je een effectieve energiebesparingscampagne opzet. Een campagne die huishoudens ertoe beweegt om te investeren in energiebesparing voor een comfortabel en zuinig huis. Bijvoorbeeld door

vloeren en daken te laten isoleren en driedubbel glas te laten plaatsen. Het liefst door lokale uitvoerders. “Van een koud en tochtig huis naar warme voeten, daar komt het op neer. Daarnaast zijn we gestart met het vormgeven van een slimme financieringsconstructie waardoor huishoudens via hun energierekening investeren in een zuinig en comfortabel huis. We willen in 2016, 200 huizen aanpakken en beginnen in Harkema. In 2017 moeten het eigenlijk 2.000 huizen zijn”, vertelt Oscar.

Het doel van de Energiewerkplaats is om de energietransitie in Friesland te bespoedigen. Oscar: “Wij helpen met financiële, technische en sociaal-organisatorische ondersteuning. Vooral dat laatste is een uitdaging, want wie wil er een windmolen naast zijn huis? Het blijkt echter, dat als mensen echt met elkaar in gesprek gaan over duurzame energie en de opbrengsten voor het dorp hiervan, de weerstand minder is en het totstandkomingproces gemakkelijker wordt.”

Andere 'faal factoren', zoals Oscar ze noemt, zijn de energiewetgeving die nog op de oude situatie is gebaseerd en de aansluiting op het energienetwerk die niet altijd goed is geregeld. Maar het is het gedoe waard, vindt Oscar. “Wist je dat Friesland de meeste energiecorporaties heeft van Nederland? Neem de Amelander energiecorporatie. Die realiseerde in 2015 een zonneweide met 24.000 panelen. Een groot succes van die beweging.” Oscar verwacht dat in 2016 zo'n 35 initiatieven subsidie krijgen en dat dit in totaal een investeringsvermogen van 10 miljoen euro en 10 megawatt/

piek aan zonnevermogen oplevert.

Twee andere projecten die in 2015 zijn gestart en in 2016 een vervolg moeten krijgen, zijn die voor energieneutrale huurwoningen en energiebesparing bij zorginstellingen. In 2015 organiseerde de FMF een inspiratiebijeenkomst waar de woningcorporaties Elkien en Accolade aangaven dat ze respectievelijk in 2030 en 2040 al hun woningen energieneutraal willen hebben. Een concrete markt vraag waar bouwbedrijven mee aan de slag kunnen. Oscar wil dat er nog voor de zomer van 2016 een deal is tussen beide partijen.

Het personeel van zorginstellingen zou Oscar graag bewust maken van duurzaam en energiezuinig werken. “In 2015 hadden de zorginstellingen die we benaderden wel interesse, maar andere prioriteiten. In 2016 gaan we het nog eens proberen. Want we geloven hier hartstikke in.”

ORGANISATIE

FRIESE MILIEU FEDERATIE

STATUAIRE NAAM, RECHTSVORM & VESTIGINGSPLAATS

De Stichting Friese Milieu Federatie (FMF), gevestigd in Leeuwarden, is opgericht in 1972 onder de toenmalige naam "Friese Milieuraad".

Deze naam is bij de statutenwijziging in 1992 gewijzigd in Stichting Friese Milieu Federatie. Op 8 februari 2006 heeft een eerste actualisatie van de statuten plaatsgevonden. Op 27 november 2015 heeft de meest recente actualisatie plaatsgevonden. De statuten zijn opgemaakt door notaris mr. D. Postma te Leeuwarden.

De stichting is ingeschreven in het Handelsregister te Leeuwarden onder nummer S41000343.

DOELSTELLING VAN FMF

De doelstelling van de FMF is volgens de statuten:

Het bevorderen van de bescherming, instandhouding en verbetering van natuur, milieu en landschap in de provincie Fryslân en verder alles wat daarmee verband houdt, in de meest ruime zin.

ONZE MISSIE

De FMF is een koepelorganisatie van momenteel 36 natuur- en milieuorganisaties die opkomt voor de belangen van natuur en milieu in Fryslân.

Ze maakt zich sterk voor de ontwikkeling van een duurzaam Fryslân, waarin een vitale natuur, een gezond milieu en een robuust landschap centraal staan. Ze loopt voorop om kansrijke en duurzame vernieuwing te stimuleren en daagt anderen uit tot een bijdrage en tot samenwerking.

VERANDERING FMF

In de ruim 40 jaar dat de FMF bestaat is de omgeving drastisch veranderd en daarmee de FMF ook.

Ze heeft zich ontwikkeld van een reactieve naar een pro-actieve organisatie waarbij de nadruk ligt op het werken vanuit een breed (duurzaamheids) perspectief, geworteld in de Friese samenleving. Het feit dat de organisatie sterk is veranderd in de loop der jaren betekent niet dat ze op haar lauweren moet rusten. Haar omgeving is volop in ontwikkeling, de reactietijden worden steeds korter. Daarom is een Meerjarenvisie, als pijlpaal voor haar toekomstige werkzaamheden, van belang.

MEERJAREN VISIE

In 2012 heeft de Friese Milieu Federatie de Meerjarenvisie "Grien foar Elkenien" opgesteld.

Deze visie heeft betrekking op de periode 2012 – 2016 en geeft een doorkijk van het toekomstperspectief van de FMF en een doorkijk op de wijze waarop zij zich de komende jaren wil ontwikkelen. In 2016 zal de Meerjarenvisie worden geactualiseerd.

HANDELINGS- PERSPECTIEF

De werkwijze van de FMF is de laatste jaren, samen met haar missie ook sterk aan verandering onderhevig.

In plaats van reageren op, gaat ze zelf aan de slag. Dit doet ze door Verleiding (overheden, bedrijven en burgers verleiden tot een meer duurzaam gedrag), Vertalen (van concept naar concrete aanpak) en Verbinden (coalities sluiten, netwerksturing).

KOERS VAN DE FMF

In de Meerjarenvisie borduurt de FMF voort op de koers die al eerder is ingeslagen: zij ziet zichzelf in de toekomst als een onafhankelijke, deskundige en perspectief biedende organisatie die geworteld is in de Friese samenleving, met een centrale plaats in het Friese natuur-, milieu- en duurzaamheidsnetwerk. Ze wil in de toekomst:

- » Eén geluid van natuur en milieu laten horen.
- » Transitie naar duurzame samenleving ondersteunen bij en bruggen slaan tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- » Dichtbij de burger staan. Ze wil natuur- en milieubewustwording van de Friese burger vergroten en deze verleiden tot een meer duurzaam gedrag.
- » In frontlinie opereren door kansen en bedreigingen te signaleren en daar naar te handelen.

BESTUUR & DIRECTIE

Het bestuur bestaat statutair uit ten minste vijf personen en wordt benoemd door de raad van toezicht.

Het huidige bestuur bestaat uit vijf personen. De zittingsduur van een bestuurslid is vier jaar; bij periodiek aftreden is het bestuurslid tweemaal herbenoembaar. Het bestuur heeft bij directiestatuut last en volmacht verleend aan de directeur om namens het bestuur de dagelijkse leiding over de Stichting te voeren. In 2015 kwam het bestuur vijfmaal bijeen. De raad van toezicht heeft per 1 februari 2011 dhr. J.R. van der Werf benoemd als directeur.

E.O. Folmer, E. Nutma, P. de Haan en P.M. Esser (vlnr)

	benoemd	herbenoemd	volgende herbenoeming
P. de Haan, voorzitter november	2009	2013	november 2017
Mw. P.M. Esser, penningmeester	juni 2012		juni 2016
J.D. Slager, secretaris	2013		november 2017
E.O. Folmer, bestuurslid	juni 2014		juni 2018
E. Nutma, bestuurslid	2015		oktober 2019

RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht heeft als algemene taak het toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de stichting alsmede het uitoefenen van die taken en bevoegdheden die in de statuten aan de raad van toezicht zijn opgedragen of toegekend.

In 2015 heeft een wijziging plaatsgevonden in de statuten waardoor de raad van toezicht per 1 maart 2016 bestaat uit 9 personen. De leden worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn eenmaal onmiddellijk herbenoembaar voor een volgende termijn. In 2015 kwam de raad van toezicht driemaal bijeen.

Relevante (neven)functies van leden van het bestuur en leden van de raad van toezicht.

Als relevante (neven)functies zijn door de volgende leden de volgende meldingen gedaan in de bijlage 12 verklaringen van het Centraal Bureau Fondsenwerving.

H.J. Dommerholt

Lid bestuur It Fryske Gea

Lid bestuur Ynnatura

Lid Raad van Toezicht Koöperaasje DoarpenLân

Penningmeester Algemene Reiscommissie KNNV Zeist

M. Hoekstra

Werknemer Bond Friese Vogelwachten

F. Hoff

Bestuurslid en secretaris Fryske Feriening foar Fjildbiology

H.J. Holtman

Secretaris Sportvisserij Fryslân

D. Klijnstra

bestuurslid Natuur- en Vogelwacht Bakkeveen.

Van de overige leden zijn geen relevante (neven)functies bekend.

	benoemd	volgende herbenoeming
G. Algera	1 maart 2016	maart 2019
H.J. Dommerholt	1 maart 2016	maart 2019
M. Hoekstra	1 maart 2016	maart 2019
F. Hoff	1 maart 2016	maart 2019
H.J. Holtman	1 maart 2016	maart 2019
H. Jansen	1 maart 2016	maart 2019
D. Klijnstra	1 maart 2016	maart 2019
R.F. Oosterbaan	1 maart 2016	maart 2019
J.B. Persenaire	1 maart 2016	maart 2019

BUREAUMEDEWERKERS

- Mw. M. Antoine, secretaresse
- Dhr. ing. G.D. Bergstra, projectmedewerker
- Dhr. drs. S. Bijlsma, projectleider programma Mens en Lifestyle
- Mw. Y. van Dijk, projectmedewerker
- Dhr. drs. G. Geerds, communicatiemedewerker
- Mw. F. Hernamdt, projectleider programma Mens en Omgeving
- Mw. G. de Jong, projectmedewerker
- Mw. W. Koehoorn-Elzinga, hoofd bedrijfsvoering
- Dhr. ir. A.R. de Vries, projectleider programma Mens en Natuur
- Dhr. drs. J.R. van der Werf, directeur

Per saldo is het aantal fte licht gedaald van 9,65 naar 9,25.

Het verzuim in 2015 is 0,64% en daarmee iets gestegen ten opzichte van 2014 (0,59). Wat betreft de scholing van medewerkers zijn hun wensen en de wensen van de organisatie vastgelegd in hun persoonlijk ontwikkelingsplannen. In 2015 heeft een aantal medewerkers een korte opleiding gevolgd.

CENTRAAL BUREAU FONDSENWERVING

De Stichting Friese Milieu Federatie (FMF) bezit het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenverwerving (CBF). De FMF is daarmee formeel erkend als "goed doel", wat weer een van de voorwaarden is om in aanmerking te komen voor een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Het doel van het keurmerk voor dergelijke instellingen is de donateurs ervan een zo groot mogelijke zekerheid te geven dat hun geld goed en doelmatig besteed wordt. Om voor het keurmerk in aanmerking te komen moeten de organisatie en bedrijfsvoering van de instelling aan hoge eisen voldoen.

Jaarlijks toetst het CBF of de instelling aan die eisen voldoet. In december 2015 is het keurmerk verlengd voor een periode van drie jaar.

Ook moet de instelling jaarlijks een verantwoordingsverklaring vaststellen. Daarin verklaart ze dat ze de algemene principes van het keurmerk onderschrijft.

Bij de wijziging van de statuten van de FMF in november 2015 zijn de statuten aangepast aan de eisen die het CBF toen stelde. Het is goed bij het lezen van onderstaande verklaring in gedachten te houden dat de eisen van het CBF voor een deel toegespitst zijn op een ander soort instelling dan de FMF is.

VERANTWOORDINGSVERKLARING CODE GOED BESTUUR VOOR GOEDE DOELEN 2016

Het Bestuur van de Friese Milieu Federatie onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

In deze verantwoordingsverklaring wordt beschreven op welke manier de Friese Milieu Federatie invulling geeft aan deze principes.

Ad 1 Functiescheiding tussen toezicht en uitvoering

Bij de Friese Milieu Federatie is de functiescheiding geregeld door in de statuten de toezichtfunctie bij de Raad van Toezicht te leggen. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de Stichting. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van haar programma's en activiteiten.

Het bestuur heeft een Directiestatuut vastgelegd, deze is geactualiseerd op 27 februari 2013. Daarmee krijgt de directeur volmacht om namens het bestuur de dagelijkse leiding over de stichting te voeren. Op 23 november 2009 heeft de Raad van Toezicht op voorstel van het bestuur de Notitie Spelregels vastgesteld. Daarin staan nadere afspraken over de samenwerking tussen Raad van Toezicht, bestuur en werkorganisatie.

OPTIMALE SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR EN HET TOEZICHTHOUDEND ORGAAN

De voorzitter, de secretaris en de penningmeester van het bestuur worden in functie benoemd door de raad van toezicht. Het bestuur zorgt ervoor dat voor deze functies kandidaten voorgedragen worden die voldoen aan de profielschetsen die het bestuur voor deze functies vastgesteld heeft.

Voor wat de overige bestuursleden betreft, zoekt het bestuur kandidaten die aan het algemene profiel voldoen en die op basis van kennis, deskundigheid, netwerk of andere punten een verrijking vormen van het bestuur.

De leden van de Raad van Toezicht worden elk door een aangesloten organisatie benoemd, zo is in de statuten bepaald. Het bestuur streeft er in principe naar zoveel mogelijk organisaties die actief zijn op het gebied van het doel van de Stichting tot aangesloten organisatie te maken. Wie de aangesloten organisatie benoemt als lid van de Raad van Toezicht is aan die organisatie zelf om te beslissen.

EVALUATIE FUNCTIONEREN VAN DE DIRECTIE, BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

De directeur heeft eens per jaar een functioneringsgesprek met de voorzitter van het bestuur, waarin zijn functioneren geëvalueerd wordt.

Tussen bestuur en Raad van Toezicht is afgesproken dat er elk jaar een brainstormsessie gehouden wordt waarin de Raad van Toezicht en het bestuur het functioneren van het eigen orgaan en dat van de Stichting als geheel evalueren onder leiding van een externe deskundige.

EVALUATIE FUNCTIONEREN VAN DE DIRECTIE, BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de Stichting. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de Stichting.

Ad 2 Optimale besteding van de financiële middelen

De stichting Friese Milieu Federatie heeft ten doel het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de natuur, het milieu en het landschap en het bevorderen van duurzame ontwikkeling in het bijzonder in de provincie Fryslân, alles in de meest ruime zin.

De Friese Milieu Federatie heeft in de afgelopen jaren voortdurend gewerkt aan verbetering van de projectmatige aanpak van haar werkzaamheden. Alle activiteiten zijn gericht op het realiseren van de doelstelling van de Milieufederatie.

Optimalisering van de effectiviteit van de organisatie vindt op de volgende manier plaats:

- » De directie stelt jaarlijks een werkplan met begroting op, waarin onder meer de gewenste resultaten, begrote kosten en beoogde financiering per project zijn vastgelegd. Het bestuur toetst dit werkplan met begroting en stelt dit vast. De Raad van Toezicht keurt het vervolgens goed.
- » Het hoofd bedrijfsvoering voorziet het bestuur van financiële kwartaalrapportages, waarin de gerealiseerde cijfers t.o.v. de begroting zichtbaar worden gemaakt.
- » De directie informeert het bestuur over mogelijke overschrijdingen van de begroting of verschuivingen van meer dan 10% binnen de hoofdposten op de begroting.
- » Over de voortgang van het werkplan en de afzonderlijke projecten wordt conform de daarover gemaakte afspraken aan de partners en subsidieverstrekkers gerapporteerd.
- » Het hoofd bedrijfsvoering stelt een jaarrekening op conform de Richtlijn 650 Fondswervende instellingen. De accountant controleert deze en voorziet de jaarrekening van een goedkeurende controleverklaring. De accountant rapporteert rechtstreeks aan het bestuur over de jaarlijkse accountantscontrole. Het bestuur stelt de jaarrekening vast en de Raad van Toezicht keurt deze goed.
- » Het hoofd bedrijfsvoering stelt jaarlijks een financieel projectenoverzicht op dat overeenstemt met de jaarrekening. In het financieel projectenoverzicht worden per project vastgelegd: de begrote opbrengsten en kosten én de gerealiseerde financiering, d.w.z. subsidies en overige bijdragen, uren en kosten. De inhoudelijke verslaglegging wordt samengevat in het externe jaarverslag, dat door geïnteresseerden kan worden opgevraagd.
- » Over de taken, bevoegdheden en procedures rond de besteding van de financiële middelen zijn afspraken vastgelegd in het handboek van de Friese Milieu Federatie.
- » De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteert zij daarbij overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties. Voor de komende jaren richt het beleid zich op handhaving van de beheer- en administratiekosten op gelijk niveau terwijl ze de organisatie in omvang en productie licht willen laten groeien.
- » Daarnaast werkt de Friese Milieu Federatie aan optimalisering van haar effectiviteit door:
 - » Structurele samenwerking met plaatselijke groepen, de provinciale milieufederaties, terreinbeheerders en overige partners.
 - » Uitwisseling van kennis over organisatieveranderingen en verbeteringsorganisaties met andere provinciale instellingen.

Ad 3 Streven naar optimale relaties met belanghebbenden

De Friese Milieu Federatie ondersteunt mensen en organisaties, die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving. Zij vervult de functie van vraagbaak, aanspreekpunt en coördinator van lokale activiteiten in Fryslân. Zij beschikt daarvoor over een breed netwerk aan contacten, die bij deze ondersteuning van dienst kunnen zijn.

Gerelateerd aan de doelstelling van de milieufederatie zijn belanghebbenden:

1. plaatselijke groepen en individuen, die zich inzetten voor natuur, milieu en landschap in Fryslân;
2. beleidsmakers en beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven, die invloed uitoefenen op het terrein van natuur, milieu en landschap in Fryslân;
3. samenwerkingspartners.

In de Communicatiestrategie van de Friese Milieu Federatie is vastgelegd op welke manier de Friese Milieu Federatie de communicatie met haar belanghebbenden wil verbeteren. De milieufederatie zal zich blijven richten op beleidsbeïnvloeding via bestuurders en bedrijfsleven, maar wil zich daarnaast meer richten op een goede en efficiënte informatievoorziening aan een breed publiek: voor alle in natuur, milieu en landschap geïnteresseerde mensen. De informatievoorziening is erop gericht om de effectiviteit van de activiteiten van de milieufederatie te vergroten. Concrete voorbeelden van de uitvoering van de communicatiestrategie zijn:

- » de website van de Friese Milieu Federatie, waarmee op een heldere manier inzicht wordt gegeven in de visie, taken en rollen van de milieufederatie, in haar activiteiten en die van haar collega-organisaties;
- » de inzet van sociale media bij projecten met als doel nieuwe doelgroepen te bereiken.

Het jaarverslag en de jaarrekening van de Friese Milieu Federatie zijn bij de organisatie op te vragen of via de website www.friesemilieufederatie.nl te downloaden.

Een ieder is vrij om inbreng te leveren en te reageren op onze activiteiten en het te voeren of gevoerde strategische en inhoudelijke beleid. Dat kan op verschillende manieren, maar de website is daarvoor een goed platform. Meningingen, opvattingen of reacties worden zeer op prijs gesteld en worden in de reguliere werkprocessen van beleidsvorming en uitvoering meegenomen.

Tot slot bestaat er voor belanghebbenden de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de milieufederatie, als zij het bijvoorbeeld niet eens zijn met de uitvoering van activiteiten of constateren dat er sprake is van inconsistentie van beleid. Voor een correcte verwerking van de klachten is een Klachtenprocedure Friese Milieu Federatie ontwikkeld.

Doelstellingen van deze procedure zijn:

1. Klachten afhandelen op een vooraf vastgestelde eenduidige wijze, om de servicegraad naar de aangesloten organisaties, relaties, partners en geïnteresseerden te bewaken.
2. Ten behoeve van bestuur en/of management inzicht verschaffen in het totale aantal, de soort en de ernst van klachten om zo, waar nodig en mogelijk, te komen tot aanbevelingen om werkprocessen of de inhoudelijke koers aan te passen of te wijzigen.

Deze verantwoordingsverklaring is vastgesteld in de bestuursvergadering van 17 mei 2016.

BEZOLDIGING EN VERGOEDINGENBELEID

De Friese Milieu Federatie volgt voor de bureaumedewerkers de arbeidsvoorwaarden die zijn opgesteld in de CAO Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening.

Behoudens de vergoeding voor reiskosten ontvangen de bestuurders van Stichting Friese Milieu Federatie geen vergoeding voor hun werkzaamheden.

Ad 1

De leden van de actieve achterban bestaan uit leden van aangesloten organisaties en andere natuur- en milieugroepen en personen die zich individueel betrokken weten bij het werk van de Friese Milieu Federatie.

De Friese Milieu Federatie ziet het als één van haar belangrijkste taken om de vrijwilligers onder categorie 1 actief te ondersteunen. Zij doet dit door middel van

- » het verstrekken van informatie
- » advisering
- » het organiseren van activiteiten
- » het verstrekken van voorlichtingsmateriaal.

Het werven van deze vrijwilligers gebeurt door de desbetreffende organisatie en die is ook verantwoordelijk voor de activiteiten van de vrijwilligers. Bij het werven kan de Friese Milieu Federatie een faciliterende rol spelen.

Ad 2

Sinds het bestaan van de Friese Milieu Federatie zijn er altijd personen geweest, die zich belangeloos hebben ingezet voor de organisatie, vooral door middel van advisering over zaken die met het werkveld van de Friese Milieu Federatie te maken hebben.

De Friese Milieu Federatie vergoedt onkosten die deze vrijwilligers maken voor het uitvoeren van hun werk ten behoeve van de organisatie. Voorwaarde daarbij is wel dat tevoren afspraken over het maken van kosten gemaakt zijn met de medewerker van de Friese Milieu Federatie onder wiens verantwoordelijkheid de activiteit valt.

VRIJWILLERSBELEID

De Friese Milieu Federatie heeft contacten met verschillende soorten vrijwilligers:

- » de leden van de aangesloten organisaties en andere organisaties, die zich vrijwillig inzetten voor het behoud van natuur, milieu, landschap en duurzaamheid in Fryslân;
- » personen, die zich incidenteel en belangeloos inzetten voor bepaalde activiteiten van de Friese Milieu Federatie;
- » onbezoldigde medewerkers van het kantoor van de Friese Milieu Federatie.

Ad 3

Op de verschillende werkterreinen van de milieufederatie zijn medewerkers actief die hun werk onbezoldigd verrichten en een werkplek in het kantoor van de Friese Milieu Federatie krijgen.

De Friese Milieu Federatie vergoedt de onkosten, die deze vrijwilligers maken voor het uitvoeren van hun werk ten behoeve van de organisatie.

De aansprakelijkheidsverzekering van de organisatie is ook voor deze medewerkers afgesloten.

Vrijwilligers in deze categorie worden zoveel mogelijk de rechten en plichten toegekend die de betaalde medewerkers in dienst van de Friese Milieu Federatie hebben.

Dat houdt onder meer in dat er functionerings- en beoordelingsgesprekken met hen gevoerd worden en dat er afspraken gemaakt worden over werktijden en verlof.

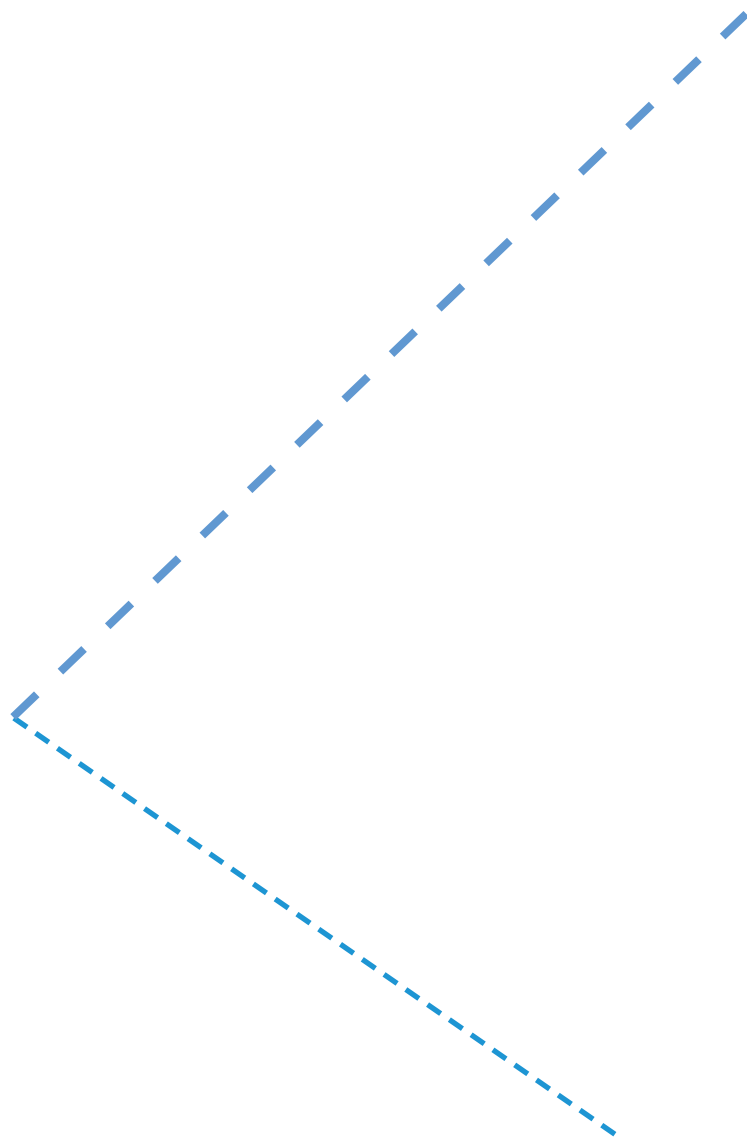
Vrijwilligers in deze categorie krijgen een aanstellingsbrief van het bestuur waarin de belangrijkste afspraken die gemaakt zijn, vastgelegd worden.

In 2015 zijn er drie vrijwilligersovereenkomsten gesloten, deze vrijwilligers waren actief ten behoeve van het bureau: dhr. J. Plantenga, mw. C.N. Russchen, mw. L. Fuchs. Naast deze vrijwilligers waren er meerdere stagiaires actief.

FINANCIËLE PARAGRAAF

De Friese Milieu Federatie is een stichting zonder winstoogmerk. Provinsje Fryslân en de Nationale Postcode Loterij zijn de grootste geldverstrekkers. De besteding van de inkomsten wordt inhoudelijk verantwoord in het jaarverslag en financieel in de jaarrekening. De financiële bijlage bevat een overzicht van de balansrekeningen en de staat van baten en lasten over 2015. Het beleid ten aanzien van de reserves is opgenomen in de jaarrekening. De Friese Milieu Federatie beschikt over een continuïteitsreserve. Deze dient als buffer voor het opvangen van tegenvallers en om de continuïteit van de stichting te waarborgen. De financiële middelen zijn ondergebracht bij de Triodosbank op een rekening courant en een rendementsrekening. Voor verdere financiële informatie wordt verwezen naar de jaarrekening 2015.

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

2,25 MILJOEN VOOR DE NATUUR EN MILIEUFEDERATIES

In 2016 ontvangen de Natuur en Milieufederaties een bedrag van 2,25 miljoen euro van de Nationale Postcode Loterij voor hun werk voor natuur, milieu en landschap in de provincies. De cheque werd overhandigd tijdens het Goed Geld Gala in Theater Carré in Amsterdam. De Postcode Loterij maakte daar bekend dat zij in 2016 een recordbedrag van 328 miljoen euro doneert aan ruim 100 goede doelen die werkzaam zijn op het gebied van mens en natuur in binnen- en buitenland

De recordschenking is mogelijk dankzij de 2,7 miljoen trouwe deelnemers: van ieder lot gaat de helft naar het goede doel. De Natuur en Milieufederaties worden sinds 1996 gesteund door de grootste goede doelen loterij van Nederland. "Wij zijn ontzettend blij met de bijdrage van de Postcode Loterij voor ons werk aan een duurzaam en mooi Nederland", aldus voorzitter Joris Hogenboom van De Natuur en Milieufederaties. "Hiermee kunnen wij veel mooie projecten realiseren. Deelnemers van de loterij bedankt!"

Als voorbeeld: de FMF heeft in 2015 dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij onder meer de projecten Nacht van de Nacht, Big Jump en Ik hou van Fryslân kunnen realiseren.

Fotobijschrift: Op de foto vlnr: Sonja Sars (Netwerksecretaris De Natuur en Milieufederaties), Michiel Verboven (Managing Director Nationale Postcode Loterij), Corinne Ellemet (Netwerkdirecteur De Natuur en Milieufederaties) en Joris Hogenboom (Voorzitter De Natuur en Milieufederaties).

Foto: Roy Beusker Fotografie

NETWERK FMF

1. Bomenstichting
www.bomenstichting.nl

2. Bond Friese VogelWachten
www.friesevogelwachten.nl

3. Bezoekerscentrum Mar en Klif
www.marenklif.nl
www.groendoen.net

4. Ned. Bijenhoudersvereniging Afd. Leeuwarden
www.leeuwarden.bijenhouders.nl

5. Fryske Feriening Foar Fjildbiology
www.fjildbiology.nl

6. It Fryske Gea
www.itfryskegea.nl

7. IVN, afdeling Heerenveen e.o.
www.ivn.nl/afdeling/heerenveen-eo

8. IVN, afdeling Ooststellingwerf
www.ivn.nl/afdeling/ooststellingwerf

9. IVN, afdeling Súdwesthoeke
www.ivn.nl/sudwesthoeke

10. IVN Noord-Oost Friesland
www.ivn-noordoostfriesland.nl

11. Jeugd Natuur Club “The Nature Kids”
www.jeugdnatuurclub.nl

12. Koninklijke Jagersvereniging, regio Friesland
www.knvj.nl

13. KNNV afdeling Fryslân
www.knnv.nl/fryslan

14. Milieuplatform Leeuwarden
www.milieuplatform-leeuwarden.tk

15. Natuur- en Landschapsvereniging ‘De Wâlden, de Marren’

16. Natuurmuseum Fryslân
www.natuurmuseumfryslan.nl

17. Noorden Duurzaam
www.noordenduurzaam.nl

18. Vereniging Noordenwind
www.noordenwind.org

19. Stichting Bomenridders
www.bomenriddersleeuwarden.nl

20. Stichting Gaasterlân Natuerlân
www.gaasterland-natuurland.nl

21. Stichting Historisch Belang Noord Nederland
www.historischbelang.nl

22. Sportvisserij Fryslân
www.visseninfriesland.nl

23. Stichting Milieu Wurkgroep Boalsert
www.milieugroepbolsward.nl

24. Stichting tot Behoud van Natuur en Landschap Nijefurd
www.landschapnijefurd.nl

25. Stichting Van Ommenpolder

26. Stichting Vrienden van het Nannewiid
www.vriendenvanhetnannewiid.nl

27. Stichting Vrijwillig Bosbeheer Noord-Nederland
www.ecoplan.nl/inhoud/links/door-linkpagina/SVB.htm

28. Vereniging Milieudefensie, kern-groep Leeuwarden
www.milieudefensie.nl

29. Vereniging Moai Skarsterlân
www.moaiskarsterlan.nl

30. Natuurvereniging Geaflecht
www.geaflecht.nl

31. Water Natuurlijk Fryslân
www.waternatuurlijk.nl/fryslan

32. Natuerferiening Bakkefean e.o.
www.natuur-bakkeveen.nl

33. Vereniging Natuurmonumenten
www.natuurmonumenten.nl

34. Waddenvereniging
www.waddenvereniging.nl

35. Werkgroep Kerkuilen
www.kerkuil.com

36. Wielenwerkgroep
www.wielenwerkgroep.nl

TEAM FRIESE MILIEU FEDERATIE